

Смірнова Олега Ювеналійовича,

СКАРГА/ПОВІДОМЛЕННЯ
про наявність фактів академічного плагіату
в дисертації І. В. Девтерова.

Керуючись пп. 2–7 «Порядку розгляду скарг/повідомлень щодо фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації», затвердженого на засіданні Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти 24 жовтня 2023 р. (протокол № 16 (45); зі змінами: протокол № 21 (50) від 26.12.2023, протокол № 10 (60) від 14.05.2024 та протокол № 18 (68) від 22.10.2024), повідомляю про факти академічного плагіату в дисертації І. В. Девтерова:

Девтеров Ілля Володимирович. Людина і суспільство у кіберпросторі. – Дис. ... доктора філософських наук (спеціальність 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії). – Київ, 2012.

Цю дисертацію він захистив 24 грудня 2012 р. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.001.17 у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка.

Науковий консультант – **Новіков Борис Володимирович**, доктор філософських наук, професор, декан факультету соціології і права, завідувач кафедри філософії Національного технічного університету України «КПІ ім. І. Сікорського».

Офіційні опоненти:

- **Кочубей Наталія Василівна**, доктор філософських наук, професор, доцент кафедри дитячої творчості Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова;
- **Джинчарадзе Наталія Гаврилівна**, доктор філософських наук, професор, заступник директора Інституту проблем державного управління та місцевого самоврядування Національної академії державного управління при Президентові України;
- **Рижко Володимир Антонович**, доктор філософських наук, професор, директор Центру гуманітарної освіти НАН України.

Учений секретар спеціалізованої вченої ради – доктор філософських наук, професор **Людмила Олексіївна Шашкова**.

Дисертація і автореферат І. В. Девтерова розміщені на сайті Національного репозитарію академічних текстів за адресою <https://nrat.ukrintei.ua/searchdoc/0513U000053/>.

За темою дисертації Ілля Девтеров опублікував 30 праць: монографію (2012 р.), 22 статті (2000–2011) та 7 матеріалів конференцій (2000–2011).

За даними сайту <https://philosophy.kpi.ua/vikladachi/devterov-illya-volodymyrovych>, І. В. Девтеров є професором кафедри філософії КПІ ім. Ігоря Сікорського, однак одночасно з цим у списку викладачів кафедри на сайті <https://philosophy.kpi.ua/vikladachi> він відсутній; адреса для листування вказана така: devteros@gmail.com. На сайті Ради ректорів Київського вузівського центру <https://rectors.org.ua/sekretariat-rady.html> вказано, що І. Девтеров є його ученим секретарем, адреса для листування radarect@gmail.com. На сайті Інституту вищої освіти НАПНУ <https://ihed.org.ua/events/kruglyj-stilu-vyshha-osvita-ta-rynok-pratsi->

vyklyky-ta-mozhlyvosti-ery-shtuchnogo-intelektu указано, що станом на 13.11.2024 І. Девтеров є професором кафедри філософії КНУБА.

У «Рекомендаціях щодо запобігання академічному плагіату та його виявлення в наукових роботах (авторефератах, дисертаціях, монографіях, наукових доповідях, статтях тощо)» (Лист МОНУ №1/11-8681 від 15.08.2018) зазначається наступне:

- п. 1.2. Академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства (ч. 4 ст. 42 Закону України «Про освіту»);
- п. 2. Академічним плагіатом є:
 - 2.1 Відтворення в тексті наукової роботи без змін, з незначними змінами, або в перекладі тексту іншого автора (інших авторів), обсягом від речення і більше, без посилання на автора (авторів) відтвореного тексту.
 - 2.2. Відтворення в тексті наукової роботи, повністю або частково, тексту іншого автора (інших авторів) через його перефразування чи довільний переказ без посилання на автора (авторів) відтвореного тексту.

У дисертації І. В. Девтерова виявлені факти порушення академічної доброчесності, які підпадають під визначення академічного плагіату (пп. 1.2, 2.1 і 2.2 зазначених «Рекомендацій»).

Виявлено, що дисертація І. В. Девтерова містить текстові збіги (плагіат) з такими джерелами:

- 1) **Левина О. Г. Взаимодействие компьютера и человека как социальное явление** // Ярославский педагогический вестник. – 1998, № 2. (Випуск журналу №2 – див. вебархівну копію офіційного сайту Ярославського педагогічного університету https://web.archive.org/web/20160603150621/https://vestnik.yspu.org/?page=1998_2, вебархівна копія самої статті доступна за адресою https://web.archive.org/web/20161009131913/https://vestnik.yspu.org/releases/novye_Issledovaniy/6_11/).
- 2) **Лукина Н. П., Нургалева Л. В. Аксиологический и идеологический статус сетевого общества в информационном социальном пространстве: постановка проблемы** // Гуманитарная информатика. – 2005, №2, с. 15–27 (Стаття: <https://cyberleninka.ru/article/n/aksiologicheskii-i-ideologicheskii-status-setevogo-obschestva-v-informatsionnom-sotsialnom-prostranstve-postanovka-problemy>, читати статтю можна тут: <https://cyberleninka.ru/article/n/aksiologicheskii-i-ideologicheskii-status-setevogo-obschestva-v-informatsionnom-sotsialnom-prostranstve-postanovka-problemy/viewer>, завантажити: <https://cyberleninka.ru/article/n/aksiologicheskii-i-ideologicheskii-status-setevogo-obschestva-v-informatsionnom-sotsialnom-prostranstve-postanovka-problemy/pdf>).
- 3) **Кучмуруков В. В. Виртуальные коммуникации как фактор трансформации культуры информационного общества.** – Дисс. ... кандидата культурологии. – Улан-Удэ, 2006. (Електронна копія ідентична примірнику джерела неправомірного використання).
- 4) **Каткова М. В. Понятие «Информационное пространство» в современной социальной философии** // Изв. Сарат. ун-та. Нов. сер. Сер. Философия. Психология. Педагогика. 2008, №2, с. 23–26. (Стаття: <https://cyberleninka.ru/article/n/ponyatie-informatsionnoe-prostranstvo-v-sovremennoy-sotsialnoy-filosofii>, читати статтю: <https://cyberleninka.ru/article/n/ponyatie-informatsionnoe-prostranstvo-v-sovremennoy-sotsialnoy-filosofii/viewer>, завантажити: <https://cyberleninka.ru/article/n/ponyatie-informatsionnoe-prostranstvo-v-sovremennoy-sotsialnoy-filosofii/pdf>).

- 5) **Черных А. Мир современных медиа.** – М.: Издательский дом «Территория будущего», 2007. (Електронна копія ідентична примірнику джерела неправомірного використання).
- 6) **Вылков Р. И. Киберпространство как социокультурный феномен, продукт технологического творчества и проективная идея.** – Автореферат диссертации ... кандидата философских наук. – Екатеринбург, 2009. (Див. <https://www.dissercat.com/content/kiberprostranstvo-kak-sotsiokulturnyi-fenomen-produkt-tekhnologicheskogo-tvorchestva-i-proek>, читати текст за адресою: <https://www.dissercat.com/content/kiberprostranstvo-kak-sotsiokulturnyi-fenomen-produkt-tekhnologicheskogo-tvorchestva-i-proek/read>, завантажити можна тут: <https://www.dissercat.com/content/kiberprostranstvo-kak-sotsiokulturnyi-fenomen-produkt-tekhnologicheskogo-tvorchestva-i-proek/read/pdf>).
- 7) **Акчурин Б. Г. Человеческая телесность и социальные аспекты ее идентификации.** – Дисс. ... доктора философских наук. – Уфа, 2004. (Електронна копія ідентична примірнику джерела неправомірного використання).
- 8) **Савчук В. В. Конверсия искусства.** – Санкт-Петербург: Издательство «Петрополис», 2001. (Збіги виявлені з першим розділом цієї книги, який називається «Контурь постинформации», див. вебархівну копію російського сайту Anthropology: <https://web.archive.org/web/20161230092932/http://anthropology.ru/ru/text/savchuk-vv/razdel-i-kontury-postinformacii>; до скарги додається електронна pdf-копія, ідентична примірнику джерела неправомірного використання).
- 9) **Грачев М. Н. Средства коммуникации как инструмент преобразования социально-политической действительности** // Вестник РУДН. Серия: Политология. – 2001, №3, с. 88–103. (Стаття: <https://cyberleninka.ru/article/n/sredstva-kommunikatsii-kak-instrument-preobrazovaniya-sotsialno-politicheskoy-deystvitelnosti>, читати статтю: <https://cyberleninka.ru/article/n/sredstva-kommunikatsii-kak-instrument-preobrazovaniya-sotsialno-politicheskoy-deystvitelnosti/viewer>, завантажити можна за адресою: <https://cyberleninka.ru/article/n/sredstva-kommunikatsii-kak-instrument-preobrazovaniya-sotsialno-politicheskoy-deystvitelnosti/pdf>).
- 10) **Бондаренко С. В. Социальная структура виртуальных сетевых сообществ.** – Дисс. ... доктора социологических наук. – Ростов-на-Дону, 2004. (Електронна копія ідентична примірнику джерела неправомірного використання).
- 11) **Шкребец С. М. Интернет-форум «Украинской правды» как виртуальное сетевое сообщество** // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. – 2009. – №844. Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи. – Вип. 23. – С. 125–126. (Вебархівна копія статті – <https://web.archive.org/web/20241130155920/https://ekhnuir.karazin.ua/server/api/core/bitstreams/12827feb-f002-443e-9248-785ad220fa2e/content>; бібліографічний опис – <https://ekhnuir.karazin.ua/items/038920a7-e951-4dee-b2a1-5d2a7e3f7015>).
- 12) **Фред Абрахам. Теория хаоса и интернет в эпоху постмодерна** // Компьютерра, 2000, №28, с. 38–41. (<https://web.archive.org/web/20170121044040/https://old.computerra.ru/2000/357/196750/>).
- 13) **Мешкова Т. А. Социально-политические аспекты глобальной информатизации** // Полис: Политические исследования. – 2002, № 6, с. 24–33. (Текст статті: <https://web.archive.org/web/20210428175931/https://www.politstudies.ru/files/File/2002/6/Polis-2002-6-Meshkova.pdf>; бібліографічні дані цієї статті: <https://web.archive.org/web/20170612212217/https://www.politstudies.ru/article/3121?printmode>).
- 14) **Хитров А. Сетевой дневник как способ самоконструирования и самопрезентации личности в Интернете (на примере Живого Журнала).** – Вступительная работа кандидата в члены клуба «Философия online» (Phenomen.ru), 17.12.2005.

- (<https://web.archive.org/web/20060103211551/http://phenomen.ru/forum/index.php?showtopic=164>).
- 15) **Логутова М. А. Теоретико-методологические основания социальной коммуникации.** – Автореферат дисс. ... кандидата философских наук. – Новосибирск, 2005. (<https://www.disscat.com/content/teoretiko-metodologicheskie-osnovaniya-sotsialnoi-kommunikatsii>; читати текст за адресою: <https://www.disscat.com/content/teoretiko-metodologicheskie-osnovaniya-sotsialnoi-kommunikatsii/read>, завантажити можна тут: <https://www.disscat.com/content/teoretiko-metodologicheskie-osnovaniya-sotsialnoi-kommunikatsii/read/pdf>).
 - 16) **Марков Б. В. Проблема человека в эпоху масс-медиа** / В кн.: Перспективы человека в глобализирующемся мире / Под ред. Парцвания В. В. – СПб.: Санкт-Петербургское философское общество, 2003, с. 62–84 // Электронная публикация: Центр гуманитарных технологий. – 19.11.2007. (Вебархівна копія сторінки: <https://web.archive.org/web/20210124060959/https://gtmarket.ru/library/articles/1785>; електронна копія ідентична примірнику джерела неправомірного використання).
 - 17) **Дубровский Д. И. О классических подходах к проблеме сознания. Актуальные аспекты** // Философские науки – 2008, №12, с. 132–140. (<https://web.archive.org/web/20200709215750/https://www.phisci.info/jour/article/download/1381/1315>).
 - 18) **Зинчук А. Третья рука человечества** // Театральная жизнь, 1998, №5-6. (https://web.archive.org/web/20010311071252/http://www.theatre.spb.ru/newdrama/about/tr_ruka.htm).
 - 19) **Вторая Всероссийская научно-методическая конференция "Интернет и современное общество" (1999). Аннотационный отчет об итогах конференции (2000).** (Вебархівна сторінка всеросійської науково-методичної конференції: <https://web.archive.org/web/20241203073521/http://imsconference99.spbu.ru/>).
 - 20) **Яцик С. П. Філософсько-антропологічний аналіз тілесності у техногенній цивілізації** // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского, 2010, т. 23 (62), №1, с. 77–83. (Журнал повністю викладений тут: https://www.academia.edu/9646264/Антропологический_кризис_пути_выхода_из_него, безкоштовно його можна завантажити, натиснувши на кнопку «Download PDF» і далі обравши опцію «No thanks, I'll stay on the free tier»).
 - 21) **Жилкин В. В. Инфосоциализация в системе гуманитарного образования.** – Дисс. ... доктора социологических наук. – Санкт-Петербург, 2008. (Електронна копія ідентична примірнику джерела неправомірного використання).
 - 22) **Зименкова Н. Н. Коммуникация в процессе функционирования и развития общества.** – Дисс. ... кандидата философских наук. – Москва, 2004. (Електронна копія ідентична примірнику джерела неправомірного використання).

Указані праці №№1–9, 11–22, з якими виявлені збіги без належних покликань, відсутні в «Списку використаних джерел» до дисертації.

Стосовно джерела №10: дисертація Бондаренка відсутня в списку літератури; автореферат дисертації Бондаренка є в списку літератури під №28 і згадується на сс. 167 і 227 дисертації Девтерова; монографія Бондаренка під тією ж назвою, що й дисертація, є в списку літератури під №29, але не згадується в тексті дисертації Девтерова жодного разу. У Порівняльній таблиці (Додаток 1) наведені фрагменти дисертації Девтерова, що мають збіги з дисертацією С. Бондаренка без належних покликань.

Установлено, що Девтеров переписував російські джерела (а особливо дисертації) підряд цілими абзацами й сторінками, видаючи чужий текст за свій.

У тексті дисертації Девтерова були виявлені докази плагіату завдяки недолугому комп'ютерному перекладу російських текстів: «гіпостазірованому» (с. 27), «для людини нічим не що відрізняються від» (с. 34), «бюрократію замінит спеціократією» та «змін у формування суспільства» (с. 119), «влада грядущих поколінь, що нині живуть над представниками, перетворюються на незахищені об'єкти» (с. 199), «в неприродном технічному світі» (с. 200), «поява такого феномену... стало можливим» (с. 248), «в географічних, соціально-політичних і культурно замкнутих групах» (с. 248), «Інформація потребує ... в посереднику» (с. 257), «суспільство достатнє виразно усвідомлює» (с. 268), «інтенсивний розвиток ... полегшив ... і призвело до» (с. 358), «інтелектуального» (з двома «л», с. 321), «витікаює» (с. 326).

Перекладаючи російську фразу «современные средства массовой коммуникации, или СМК», Девтеров написав на с. 268 «сучасні засоби масової комунікації, або СМК», тоді як треба «ЗМК». Ця російська аббревіатура – СМК – використовується ним також і на с. 268.

Усього плагіат виявлений на 124 сторінках із 344 сторінок основного тексту, що складає 36%.

Особливо слід відзначити, що плагіат виявлений у Висновках до II, III та IV Розділів, а також у **Висновках дисертації Девтерова №№ 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 та 12**, тобто у дев'яти висновках з дванадцяти.

Відповідні шматки плагіату, що були виявлені в дисертації, присутні також у цій монографії: **Девтеров І. В. Соціалізація людини у кіберпросторі**. – К.: НТУУ «КПІ», 2012.

Завантажити монографію можна з сайту Політехнічного інституту – https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/30249/6/Monograph_DevterovIV.docx&usg=AOvVaw3JRn31MTzN3u_wJKQW9tFL&opi=89978449 або так само з вебархівної сторінки: <https://web.archive.org/web/20241130122919/https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/e6a18c9d-a4af-47d2-b334-567980bd32fe/content>).

Плагіатній дисертації Іллі Девтерова присвячена публікація на сайті «Плагіат і фальсифікації в наукових працях» під назвою «Київський політехнічний. Третій викритий плагіатор – доктор філософських наук Ілля Девтеров» (див. https://false-science.ucoz.ua/news/kijivskij_politekhnicnij_tretij_vikritij_plagiator_doktor_filosofskikh_nauk_illja_devterov/2024-12-04-191).

Наявні збіги текстів без зазначення покликань **порушують вимоги**, встановлені **статтею 42 Закону України «Про освіту»** щодо академічної доброчесності, а також порушують дійсні на момент захисту **вимоги «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника»**, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 7 березня 2007 р. № 423 (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/423-2007-п/ed20070307#Text>)

«11. Дисертація на здобуття наукового ступеня є кваліфікаційною науковою працею, виконаною особисто здобувачем у вигляді спеціально підготовленого рукопису або опублікованої монографії. Підготовлена до захисту дисертація повинна містити висунуті здобувачем науково обґрунтовані теоретичні або експериментальні результати, наукові положення, а також характеризуватися єдністю змісту і свідчити про особистий внесок здобувача в науку. ...»

«16. <...> У разі виявлення текстових запозичень, використання ідей, наукових результатів і матеріалів інших авторів без посилання на джерело дисертація знімається з розгляду незалежно від стадії проходження без права її повторного захисту.

Виявлення в дисертації, авторів якої вже видано диплом доктора чи кандидата наук, текстових запозичень без посилання на джерело є підставою для порушення клопотання про позбавлення його наукового ступеня.»

На підставі викладеного звертаюся до НАЗЯВО з проханням:

1. Розглянути питання щодо академічного плагіату в дисертації Іллі Володимировича Девтерова на здобуття ступеня доктора наук, провівши аналіз наведених фактів текстових збігів, та прийняти рішення щодо виявлення/невиявлення в дисертації І. В. Девтерова фактів порушення академічної доброчесності.
2. У випадку підтвердження фактів порушень І. В. Девтеровим академічної доброчесності звернутися до Міністерства освіти і науки України з вимогою щодо необхідності позбавлення цієї особи наукового ступеня доктора наук.

Додатки:

1. Порівняльна таблиця із наведенням фрагментів дисертації Девтерова І. В. та відповідних фрагментів опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства в форматах pdf та docx.
2. Електронна копія дисертації Девтерова І. В., поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософських наук, у форматі pdf.
3. Електронні копії зазначених у скарзі джерел неправомірного використання в форматі pdf.

26.08.2025 р.

О. Ю. Смірнов,
канд. біол. наук, ст. наук. співр.